

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/1265-

16. mars 2022

Representantforslag 118 S (2021-2022) om en plan for å ta igjen tapt faglig og sosial læring og tette kunnskapshull for elever i norsk skole

Koronapandemien har vært en stor belastning for mange barn og unge og kan få store konsekvenser for deres sosiale og faglige læring i årene fremover. Derfor har regjeringen styrket kommunenes frie inntekter med 2,5 milliarder kroner i 2022 sammenliknet med regjeringen Solbergs forslag. Regjeringen har også satt i gang flere prosjekter for både å følge elevenes læring og utvikling i kjølvannet av pandemien.

Selv om det er behov for ekstra innsats i skolen i årene fremover, vil jeg sterkt advare mot fjernstyring av innsatsen fra Stortinget og regjeringen slik representantene legger opp til. Jeg mener kommunene, og de mange høyt utdannede skoleledere og lærere som arbeider i direkte møte med barn og unge, har bedre kunnskap om hvilke tiltak som er nødvendig enn nasjonale politikere. Som kunnskapsminister er jeg opptatt av å gi de som arbeider i skolen tillit, handlingsrom og forutsetninger til å utføre arbeidet de er utdannet til. Jeg ønsker ikke å legge meg på en linje der jeg overstyrer skolehverdagen gjennom enkeltstående statlige innsatser, og det er generelt sett heller ikke i tråd med hvordan denne regjeringen ønsker å styre kommunesektoren.

Selv om jeg langt på vei både forstår og deler intensjonene til representantene, er det en stor risiko for at tiltakene representantene foreslår ikke vil treffe de reelle behovene, og det er også en fare for at tiltakene vil virke forstyrrende på de tiltakene kommunene allerede har satt i verk for å støtte elevers faglige og sosiale utvikling.

Jeg har jevn og god dialog med partene i skole- og barnehagesektoren om hvordan vi kan motvirke negative konsekvenser av pandemien, og jeg har utfordret organisasjonene direkte

på hvilke grep de mener nasjonale myndigheter bør sette i verk for å følge opp konsekvensene av pandemien. Jeg oppfatter at sektoren ønsker et langt større lokalt handlingsrom enn det representantforslaget legger opp til, og at forslagene i liten grad svarer til de tilbakemeldingene jeg har fått fra sektoren. Dette underbygges også av det forskningsbaserte kunnskapsgrunnlaget vi har.

Kunnskapen vi har peker på at pandemien har slått ut svært ulikt og at enkelte grupper har blitt spesielt hardt rammet. Rapporten fra arbeidsgruppen ledet av Grethe Hovde Parr (2021) understreker at det er behov for ulike tiltak forskjellige steder og for ulike elever. De fleste tiltakene arbeidsgruppen foreslo handler om å styrke det arbeidet som allerede gjøres i skolen, og er i stor grad tiltak som må avtales og iverksettes lokalt. Også anbefalingene vi har fått fra Utdanningsdirektoratet støtter at kommunene må få handlingsrom til å iverksette både kortsiktige og langsiktige tiltak som er i tråd med det utviklingsarbeidet barnehagene og skolene ellers gjør. Både Udir og Parr-rapporten peker på at det må settes inn målrettede tiltak for elever som identifiseres som sårbare, og jeg mener det ikke er hensiktsmessig at regjeringen skal gi pålegg eller legge strenge rammer for hvordan dette skal gjøres lokalt.

Jeg har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å innhente mer forskningsbasert kunnskap om konsekvensene av pandemien og hvilke tiltak som virker. Dette er viktig for at vi skal kunne vurdere hvordan vi skal følge opp elevene og sette inn riktige tiltak også på lengre sikt.

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen senest innen utgangen av april 2022 legge frem en tiltakspakke for å ta igjen tapt faglig og sosial læring og tette kunnskapshull. Denne skal følge opp sentrale anbefalinger fra Parr-rapporten og gi forsterkede krav og forventninger til skoleeier om å gjennomføre både kortsiktige og langsiktige tiltak for å kartlegge og bøte på konsekvensene av koronapandemien for barn og unge i skolen. Regjeringen bes vurdere de økonomiske konsekvensene og senest komme tilbake til Stortinget med tilhørende budsjettforslag i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2022.

Svar:

Både Parr-rapporten og Utdanningsdirektoratet peker på at det er behov for ulike tiltak ulike steder og for ulike elever. Jeg mener dette taler for at kommunesektoren og barnehage- og skoleeiere trenger handlingsrom til å vurdere og iverksette tiltak lokalt for sine barn og elever, og mot at regjeringen skal lage en detaljert nasjonal tiltaksplan som kan ta ressurser bort fra det lokale arbeidet. Jeg opplever også at det sektororganisasjonene etterlyser er rom og ressurser til å kunne jobbe med disse problemstillingene lokalt, og ikke en nasjonal tiltaksplan som skal sette rammer og begrensinger for det lokale arbeidet. Vi må også huske på at det fremdeles er en utfordrende bemanningssituasjon i skoler og barnehager flere steder, og at det har vært to krevende skoleår. Dette er tiden for å skape ro og forutsigbarhet i skolen, ikke for å sette i gang kortsiktige statlige innsatser.

Regjeringen har i 2022 styrket kommunesektorens frie inntekter betydelig. Vi økte veksten i kommunesektorens frie inntekter med 2,5 milliarder sammenliknet med den forrige regjeringens forslag til budsjett, og kommunesektoren fikk dermed en vekst i frie inntekter på 4,5 milliarder kroner i 2022. Styrket kommuneøkonomi er et avgjørende bidrag til at kommunene kan sørge for et best mulig opplæringstilbud. I tillegg har regjeringen fordelt 216 millioner til tiltak mot tapt faglig og sosial læring og utvikling i 2022. I fordelingen av midlene har vi prioritert områder som har hatt særlig høyt smittetrykk og strenge smitteverntiltak over tid. Dette vil til sammen legge til rette for at skole- og barnehageeiere får rom til å sette inn målrettede lokale tiltak basert på konkrete behov.

Vi har i tillegg tydelig understreket at regjeringen dekker kommunesektorens merutgifter knyttet til pandemihåndteringen, og dette inkluderer utgifter i skoler og barnehager til for eksempel vikarer og overtidarbeid som kan knyttes til pandemirelatert sykefravær. Vi har arbeidet aktivt for å bedre bemanningssituasjonen i skolen, og som en del av satsingen på bemanning under koronapandemien har vi lagt til rette for at det er mer attraktivt for studenter og pensjonister å arbeide i skolen.

Regjeringen vurderer om det er behov for ytterligere ressurser inn i prosessen med revidert nasjonalbudsjett og i de ordinære budsjettprosessene.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med forslag som legger til rette for gjennomføring av nye og utvidede sommerskoletilbud i kommuner og fylkeskommuner som har behov for og ønske om det, etter samme modell som i 2021.

Svar:

Jeg vet at mange kommuner nå forbereder sommerskole og andre sommeraktiviteter. Selv om sommerskole kan være et positivt tiltak for mange elever, mener jeg kommunene selv må få velge om de skal gjennomføre dette eller andre sommeraktiviteter. Det er ikke sikkert at en sommerskole er det riktige tiltaket i alle kommuner. Jeg mener for øvrig det vil være feil at staten pålegger alle kommuner å utvikle en sommerskole noen få måneder før sommerferien. Representantene foreslår dessuten at regjeringen skal komme til Stortinget med forslag til nye og utvidede sommerskoletilbud, noe som både kan komplisere og forsinke kommunenes arbeid. I Parr-rapporten kan vi lese følgende: «Det minst brukte tiltaket er sommerskole, som nesten ingen rapporterer om bruken av. Dette kan ha sammenheng med at oppdragsbrevet kom fra Kunnskapsdepartementet 26. juni og tilskuddet ble utbetalt 3. juli. Skolene var allerede i gang med sommerferie da tilskuddet ble utbetalt». Denne formen for statlig styring ønsker jeg ikke å videreføre.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen forplikte skoleeiere til å kartlegge elevenes lese- og regneferdigheter før skolestart og tilby intensiv opplæring i lesing og regning til elever som trenger det.

Svar:

Skoleeiere og skoler er allerede pålagt å følge opp elevenes læring og utvikling, herunder deres lese- og regneferdigheter. Vi har flere kartleggingsverktøy og prøver og flere av disse er obligatoriske på enkelte trinn. Jeg mener derfor det ikke er behov for ytterligere krav fra statlige myndigheter. Jeg anbefaler ikke å sette i gang statlig initierte kartleggingsaktiviteter av elevenes lese- og regneferdigheter i sommerferien.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen følge opp fullføringsreformen gjennom å be fylkeskommunene tilby innføringsfag i norsk, matte og engelsk for elever som har svake karakterer på vei ut av ungdomsskolen og står i fare for å falle fra.

Svar:

Jeg er enig med representantene i at det er viktig at elever får den hjelpen de trenger for å kunne fullføre videregående opplæring. Jeg har tidligere også sagt at regjeringen vil følge opp fullføringsreformen. I tråd med det som står i stortingsmeldingen vil oppfølgingen skje over en 10-års periode. Noen tiltak vil tre i kraft samtidig med ny opplæringslov, mens andre tiltak vil bli innført på lengre sikt. Når det gjelder innføringsfag for elever med svakt faglig grunnlag var dette et anmodningsvedtak fra Stortinget, som fortsatt må utredes før det er klart til å gjennomføres. Vi vil komme tilbake til Stortinget på et senere tidspunkt for å opplyse om hvordan vi følger opp dette punktet.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen gjennomføre et nasjonalt leseløft fra skolestart i august 2022.

Svar:

Jeg deler representantenes syn på at lesing er viktig for læring i alle fag, men jeg er uenig i at staten skal hasteinnføre et leseløft fra neste skoleår. Skolene har allerede sterke forpliktelser til både å kartlegge, følge opp og utvikle elevenes leseferdigheter.

Jeg mener det er viktig å skape en normal skolehverdag for elevene etter to år med pandemi. Regjeringen har sagt at vi vil videreføre fagfornyelsen som ble innført fra høsten 2020, og jeg mener skolene nå må få tid til å utløse potensialet i de nye læreplanene. De nye læreplanene legger til rette for at elevene utvikler lesekompetansen sin gjennom hele opplæringsløpet, og både lesemotivasjon, leseferdigheter og kritisk lesing er vektlagt. Jeg er redd en slik satsing, som kommer på toppen av det arbeidet de ansatte i skolen nå skal i gang med, ikke vil fungere etter hensikten.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen tydelig forplikte skoleeiere til å sikre tilstrekkelige systemer for god fraværsoppfølging i hele skoleløpet som sikrer nærvær og en plan for oppfølging av fravær fra første time, med særlige tiltak for å få ned kritisk høyt fravær.

Svar:

En undersøkelse fra 2019 viser at 90 prosent av kommuner med mer enn én grunnskole har et felles system for oppfølging av fravær og at 94 prosent av grunnskolene har rutiner eller systemer for å følge opp fravær. Den viser også at to av tre grunnskoler har rutiner for å koble på andre ressurspersoner eller yrkesgrupper ved høyt fravær, men at kun 47 prosent av skolene svarer at de har egne rutiner for å følge opp elever som kommer tilbake etter lengre tids fravær.

Nærvær i skolen er viktig for både faglig og sosial læring. Mye fravær er ofte tegn på at noe er galt. Fraværet blant noen elever er for høyt og pandemien kan også ha påvirket noen elevers fraværsmonster. Ulike sider ved elevers fravær og oppfølgingen av fravær er noe jeg ønsker å se nærmere på, blant annet som en del av vår ungdomssatsing.

I forslag til ny opplæringslov som nylig har vært på høring, blir det foreslått å lovfeste en tydeligere plikt for kommunen og fylkeskommunen til å følge opp elever som har fravær fra opplæringen. Plikten skal bidra både til å forebygge fravær generelt og til å hindre at fraværet blir for høyt. I høringen av forslag til opplæringslov kom det inn over 600 høringsvar, og departementet holder nå på med å gjennomgå disse. Regjeringen tar sikte på å legge fram forslag om ny opplæringslov og endringer i friskoleloven for Stortinget våren 2023.

For å oppsummere avslutningsvis samarbeider regjeringen tett med kommunesektoren og sektororganisasjonene for å ivareta barn og unges behov etter koronapandemien. Jeg ønsker ikke å bryte dette samarbeidet gjennom statlig fjernstyring av skolene. Pandemien har rammet ulikt, og kunnskapsgrunnlaget vi har, peker på at det bør være stort lokalt handlingsrom for de som er nærmest elevene til å sette inn riktige tiltak. Jeg mener derfor det ikke blir riktig at vi nå nasjonalt skal bestemme hvilke tiltak som skal settes inn. Så vil regjeringen på vanlig vis vurdere behovet for ytterligere ressurser inn i RNB og de ordinære budsjettprosessene.

Med hilsen

Tonje Brenna

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur